

PRATIK DERS

Shprehjet e zakonshme të komunikimit

Ders kategorisi: Mësime të gjuhës shqipe

Përshendetjet, prezantimet, falënderimet, kërkesat, ndjesat dhe dallimi ti/ju.

Shprehjet e zakonshme të komunikimit

Këto janë formulat e gatshme që hapin, mbajnë dhe mbyllin një bisedë. Ato ndryshojnë sipas **kohës së ditës**, sipas **shkallës së formalitetit** dhe sipas **marrëdhënies** me bashkëfolësin.

Përshendetjet

Çasti	Formale	Joformale	Përgjigjja
Në mëngjes	Mirëmëngjes!	Mirëmëngjes! / Ç'kemi?	Mirëmëngjes!
Gjatë ditës	Mirëdita!	Tungjatjeta! / Përshendetje!	Mirëdita!
Në mbrëmje	Mirëmbërma!	Mirëmbërma!	Mirëmbërma!
Në ndarje	Mirupafshim!	Tung! / Shihemi!	Mirupafshim!
Para gjumit	Natën e mirë!	Natën!	Natën e mirë!
Kur dikush niset	Rrugë të mbarë!	Udhë të mbarë!	Faleminderit!

Formulat kryesore

Funksioni	Shprehja	Përgjigjja e zakonshme
Prezantim	Unë quhem Arta. / Më quajnë Arta.	Gëzohem që u njohëm!
Pyetje për gjendjen	Si je? Si jeni? Si ia kalon?	Mirë, faleminderit. Po ti / po ju?
Falënderim	Faleminderit! Ju faleminderit shumë!	S'ka përse. / Me kënaqësi.
Kërkesë	Ju lutem, a mund të ...? / Të lutem, mund të ...?	Sigurisht. / Patjetër.
Ndjesë	Më falni! Ndjesë për vonesën!	Asgjë. / S'ka problem.
Refuzim i sjellshëm	Për fat të keq, nuk mundem.	E kuptoj, s'ka gjë.
Urim	Urime! Gëzuar! Ditëlindjen e gëzuar!	Faleminderit!
Ngushëllim	Ngushëllimet e mia.	Faleminderit.

Ti apo ju? — sistemi i mirësjelljes

Shqipja e dallon mirësjelljen me vetën e dytë shumës **ju**, të përdorur edhe kur i drejtohem një personi të vetëm. Përdore **ju** me persona që nuk i njeh, me persona më të rritur, në punë, në institucione dhe në shërbime.

Joformale (ti)	Formale (ju)
Si je?	Si jeni?
Si e ke emrin?	Si e keni emrin?
Të lutem, a mund të më ndihmosh?	Ju lutem, a mund të më ndihmoni?
Nga je?	Nga jeni?
Faleminderit!	Ju faleminderit!

Fjalori i sjelljes në bisedë

- **Për të hapur:** *Më falni, a mund t'ju pyes diçka?*
- **Për të vazhduar:** *Po, e kuptoj. Vazhdo, të lutem. Interesante!*
- **Për të kërkuar përsëritje:** *Ju lutem, a mund ta përsërisni? Nuk e kuptova mirë.*
- **Për të mos rënë dakord me mirësjellje:** *Ndoshta keni të drejtë, por unë mendoj ndryshe.*
- **Për të mbyllur:** *Faleminderit për kohën. Shihemi së shpejti!*

Nga letërsia shqipe

Përsëritetja dhe fjala janë vetë lënda e komunikimit. Naim Frashëri e feston pikërisht këtë mjet:

«Gjuha jonë sa e mirë! / Sa e ëmbël, sa e gjerë! / Sa e lehtë, sa e lirë! / Sa e bukur, sa e vlerë!»

Vër re strukturën e përsëritur **sa + mbiemër** — po ky ndërtim përdoret sot çdo ditë në gjuhën e folur për të shprehur admirim: *Sa mirë! Sa bukur! Sa keq!*

Gabimet e zakonshme

Gabim	Saktë	Pse
Si jeni, a mund të më ndihmosh?	Si jeni, a mund të më ndihmoni?	mos i përziej format <i>ti</i> dhe <i>ju</i>
Faleminderit shumë ty.	Të falënderoj shumë.	<i>faleminderit</i> nuk merr plotës
Tung te mjeku a në zyrë	Mirëdita / Mirupafshim	regjistri formal
Kërkoj falje për vonesën time.	Më falni për vonesën.	forma më e natyrshme
Mirëmbërma në orën 10 të mëngjesit	Mirëmëngjes deri rreth mesditës	koha e ditës

Provo vetë

1. Në orën 9 të mëngjesit i thua drejtorit: ____ (*Mirëmëngjes!*)
2. Kërko diçka me mirësjellje nga një i panjohur: ____ (*Ju lutem, a mund të ...?*)
3. Përgjigju një falënderimi: ____ (*S'ka përse.*)
4. Uro dikë që niset për udhëtim: ____ (*Rrugë të mbarë!*)

Burime dhe referencia

- Naim Frashëri, *Gjuha jonë* (nga *Tehajlat*), 1885.
- *Gramatika e gjuhës shqipe I – Morfologjia*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Gramatika e gjuhës shqipe II – Sintaksa*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Drejtshkrimi i gjuhës shqipe*, Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë, Tiranë, 1973.
- *Fjalori i gjuhës shqipe*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2006.

ENGLISH FOR LIFE